

การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐาน
ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท*

EXTENSION OF FOOD PRODUCT PROCESSING IN COMPLIANCE WITH
FOOD SAFETY STANDARDS BY COMMUNITY ENTERPRISES IN
SANKHABURI DISTRICT, CHAI NAT PROVINCE

กนกวรรณ จันทร์วงศ์¹, นารีรัตน์ สีระสาร² และ สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม³
Kanokwan Chanvong¹, Nareerut Seerasarn² and Sineenuch Khrutmuang Sanserm³

¹⁻³วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

¹⁻³Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives,
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author's Email: Nareerut.see@stou.ac.th

วันที่รับบทความ : 17 ธันวาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 2 มกราคม 2569; วันตอบรับบทความ : 4 มกราคม 2569

Received 17 December 2025; Revised 2 January 2026; Accepted 4 January 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) สภาพการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิต (3) ความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายใต้มาตรฐาน และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายใต้มาตรฐานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่ม

Citation:

* กนกวรรณ จันทร์วงศ์, นารีรัตน์ สีระสาร และ สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม. (2569). การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 783-801.

Kanokwan Chanvong, Nareerut Seerasarn and Sineenuch Khrutmuang Sanserm. (2026). Extension Of Food Product Processing In Compliance With Food Safety Standards By Community Enterprises In Sankhaburi District, Chai Nat Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(1), 783-801.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ประชากร ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ซึ่งขึ้นทะเบียนในปี พ.ศ. 2568 จำนวน 247 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 ราย ได้มาจากการคำนวณด้วยสูตรของทาโร ยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.98 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.80 คน และเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 7.92 ปี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีที่ดินเป็นของตนเอง ใช้เงินทุนจากครอบครัว มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 165,895.19 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 50,756.86 บาท (2) การปฏิบัติตามมาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขาภิบาลอาหารและการจัดการขยะอย่างถูกต้อง (3) ความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปภายใต้มาตรฐานอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านการพัฒนาการตลาดเป็นลำดับแรก เช่น การสร้างอัตลักษณ์แบรนด์ การออกแบบโลโก้ และการเล่าเรื่องผลิตภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและเพิ่มโอกาสทางการตลาด และ (4) ปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาสำคัญคือการขาดงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์

คำสำคัญ: การแปรรูปอาหาร, มาตรฐานผลิตภัณฑ์, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research aimed to study: (1) the basic social and economic characteristics of community enterprise members; (2) the conditions of food product processing under production standards; (3) the needs for promoting standard-based food product processing; and (4) the problems and suggestions for promoting standard-based food product processing of community enterprises. The population consisted of members of food-processing community enterprises in Sankhaburi District, Chai Nat Province, registered in 2025, totaling 247 persons. The sample size of 153 respondents was determined using Yamane's formula. The research instrument was an interview form. Data were analyzed using

descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and ranking.

The results revealed that: (1) most community enterprise members were female, with an average age of 59.98 years. They had completed primary education, with an average household size of 2.80 persons, and an average community enterprise membership duration of 7.92 years. Most were engaged in agriculture, owned their land, used family capital, had an average annual income of 165,895.19 baht, and an average debt of 50,756.86 baht. (2) Overall compliance with food product processing standards was at a high level, particularly in food sanitation and proper waste management. (3) The need for promotion of standard-based processing was at a high level, with marketing development ranked as the first priority, such as brand identity creation, logo design, and product storytelling to connect with local identity and increase market opportunities. (4) Operational problems were at a moderate level, with the main problem being a lack of budget for improving facilities, tools, and equipment.

Keywords: food processing, product standards, community enterprises

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการแข่งขันสูง การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนจึงเป็นประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล (พระครูสิทธิสุตากร (สุเมต สิทธิเมธี), 2567)

การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารนับเป็นกิจกรรมหลักของวิสาหกิจชุมชนที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน

ขณะเดียวกัน แนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความปลอดภัย และมาตรฐานการผลิตอาหารมากขึ้น ส่งผลให้กระบวนการแปรรูปอาหารจำเป็นต้องดำเนินการภายใต้หลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มโอกาสทางการตลาด (มงคล คงเสน และคณะ, 2565)

อย่างไรก็ตาม สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งยังประสบปัญหาในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice: GMP) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2563 อย่างครบถ้วน โดยมีข้อจำกัดด้านความรู้ งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ผลิตที่ได้มาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันในตลาด

สำหรับอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท มีวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 46 แห่ง และดำเนินกิจกรรมด้านการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรหลากหลายประเภท แต่ยังคงพบข้อจำกัดในการยกระดับกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาสภาพพื้นฐาน ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาการผลิตเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทร์หงษ์ (2548) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็น การประกอบการโดยคนในชุมชนเพื่อการจัดการ “ทุน” อย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน

จารุพงศ์ พลเดช (2546) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็น การประกอบกิจการของชุมชนโดยคนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเพื่อการจัดการ “ทุน” ทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่เพื่อสร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว และชุมชน และระหว่างชุมชน โดย “ทุน” นั้นรวมถึงทุนเป็นเงิน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีทรัพยากรท้องถิ่น

วิจิต นันทสุวรรณ (2548) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็น การประกอบการซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิตและทรัพยากรทุกชั้นตอนโดย ภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็น การประกอบการหรือกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจ ชุมชน หมายถึง การประกอบการโดยกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันในการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัวในชุมชนและระหว่างชุมชน ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าที่มั่นคงและยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) วิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการประกอบกิจการชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ 2) การประกอบกิจการต้องมุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และ 3) มุ่งเน้นการสร้างโอกาสและเพิ่มรายได้ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่ม/องค์กร และเครือข่ายในชุมชน

2. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2563 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหาร

ผู้ประกอบการผลิตอาหารที่เข้าข่ายต้องขออนุญาตสถานที่ผลิตตามมาตรฐานการผลิตขั้นต้น (Primary Good Manufacturing Practice หรือ Primary GMP) กล่าวคือผู้ประกอบการผลิตอาหารแปรรูปที่บรรจุในภาชนะพร้อมจำหน่ายแต่ในงานวิจัยฉบับนี้ขอกล่าวถึงเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการผลิตอาหารแปรรูปฯ ที่เป็นอาหารพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและเกษตรกรในชุมชน และวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ที่ไม่เข้าข่ายเป็นโรงงาน คือ สถานที่ผลิตที่มีคนงานน้อยกว่า 7 คน และใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม คำนวณเป็นรวมแล้วได้ น้อยกว่า 5 แรงม้า

มาตรฐานการผลิตขั้นต้น (Primary GMP) เป็นหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตและเก็บรักษาอาหารแปรรูปที่บรรจุในภาชนะพร้อมจำหน่าย ที่สามารถชี้วัดถึงคุณภาพการผลิตอาหารที่มาตรฐาน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2563 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหาร ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดพื้นฐาน เป็นข้อกำหนดสำหรับสถานที่ผลิตอาหารทุกประเภท โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ผลิตมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อน หรือลด หรือขจัดอันตรายทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และจุลินทรีย์จากสิ่งแวดล้อม อาคารผลิต

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดเฉพาะ เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการที่มีการผลิตอาหารที่มีกรรมวิธีการผลิตเฉพาะและมีความเสี่ยงสูงหากควบคุมการผลิตไม่เหมาะสม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ชัยชาญ วงศ์สัมฤทธิ์ (2538) กล่าวถึง การส่งเสริมการเกษตรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละรูปแบบ คือ

1) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Methods) เป็นการส่งเสริมแบบ ตัวต่อตัว ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะเกษตรกร และนักส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของวิธีการส่งเสริมแบบนี้ ได้แก่ การเยี่ยมไร่ นา การมาเยี่ยมสำนักงานของเกษตรกร การติดต่อจดหมายและการติดต่อทางโทรศัพท์ แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมไร่ นา อย่างไรก็ตาม วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลมีข้อเสีย ได้แก่ ผู้ได้รับประโยชน์มีจำนวนน้อยราย เสียเวลา และงบประมาณมาก

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะเป็นวิธีการที่มีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมาก

พอสมควร เกษตรกรผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพบปะ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นักส่งเสริมผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่ม ลักษณะของความรู้และ เทคโนโลยีที่ต้องการถ่ายทอด และสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods) เป็นวิธีการส่งเสริมที่สามารถส่งข่าวสารข้อมูลถึงบุคคลกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร การจัดนิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริมแบบนี้เหมาะสำหรับ ทำให้คนที่ได้รับข่าวสารทราบถึงความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

4) เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อสังคมทั่วโลก คนส่วนใหญ่ทั่วโลกสื่อสารผ่านสมาร์ตโฟนผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียแบบเรียลไทม์ ทั้ง Facebook IG Twitter และLINE ก็ได้กลายเป็นช่องทางยอดนิยมในการสื่อสารออนไลน์ ทั้งนี้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในเครือข่ายสังคม

สรุป วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และเพิ่มเติมในสังคมปัจจุบันที่มีเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในเครือข่ายสังคมในการช่วยส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสรรคบุรี ปี 2568 จำนวน 17 แห่ง สมาชิก 247 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากประชากร จำนวน 247 ราย โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 ราย (Yamane, 1973)

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นตามประเภทผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปของวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่ม

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วย ผลิตภัณฑ์น้ำพริก ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ และผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น ๆ จากนั้น จึงสุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของประชากรอย่างครอบคลุมและสะท้อนบริบทการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในพื้นที่ศึกษาได้อย่างเหมาะสม

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Closed-end Question) และคำถามปลายเปิด (Opened-end Question) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดำเนินการเป็นลำดับ โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 30 ราย ซึ่งมีบริบทด้านสังคมและลักษณะการประกอบกิจการใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับไม่ต่ำกว่า 0.80 แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้ (สุภารัตน์ สาคร และคณะ, 2563)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท จำนวน 153 ราย ระหว่างเดือนมิถุนายน 2568 ถึงเดือน กรกฎาคม 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 153 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้มาดำเนินการ ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง สภาพการแปรสภาพได้มาตรฐาน ความต้องการด้านการส่งเสริม และระดับของปัญหาในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดอันดับความสำคัญของความต้องการและปัญหา

2. ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน สังเคราะห์สาระสำคัญ และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุเฉลี่ยประมาณ 60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน โดยส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม และมีประสบการณ์ในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยราว 8 ปี พร้อมทั้งมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต และเคยได้รับการฝึกอบรมด้านการผลิตอาหาร นอกจากนี้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีที่ดินทำกินและใช้เงินทุนจากครอบครัว รายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน โดยมีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีภาระหนี้สิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเศรษฐกิจครัวเรือนในระดับพอเพียงและพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

ตอนที่ 2 การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน
 ตารางที่ 1 ภาพรวมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของ
 วิสาหกิจชุมชน

การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐาน การผลิตของวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ปฏิบัติ	อันดับ
1. สถานที่ตั้ง อาคารผลิต การทำความสะอาด และการบำรุงรักษา	0.74	0.350	มาก	5
2. เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต การทำ ความสะอาด และการบำรุงรักษา	0.79	0.349	มาก	4
3. การควบคุมกระบวนการผลิต	0.86	0.193	มาก	3
4. การสุขาภิบาล	0.93	0.133	มาก	1
5. สุขลักษณะส่วนบุคคล	0.88	0.180	มาก	2
รวมเฉลี่ย	0.84	0.241	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารของวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติ
 ภายใต้มาตรฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านมีการปฏิบัติตามข้อกำหนด
 โดยปฏิบัติมากที่สุดในด้านการสุขาภิบาล รองลงมาคือสุขลักษณะส่วนบุคคล การควบคุม
 กระบวนการผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร และด้านสถานที่ตั้งอาคารผลิต ตามลำดับ สะท้อนให้
 เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีพื้นฐานการจัดการผลิตที่เหมาะสม แม้ยังมีข้อจำกัดบางด้านที่ต้อง
 พัฒนาเพิ่มเติม

**ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้
มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน**

**ตารางที่ 2 ความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้
มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน**

ประเด็นความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความ ต้องการ	อันดับ
1. องค์ความรู้และการฝึกอบรม	3.92	1.135	มาก	8
2. งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน	4.07	1.134	มาก	5
3. การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ง่าย	3.33	1.270	ปานกลาง	11
4. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีคุณภาพและ ราคาถูก	4.33	0.768	มากที่สุด	3
5. การควบคุมกระบวนการผลิตที่ใกล้ชิดและ ต่อเนื่อง	3.92	1.393	มาก	8
6. แบบฟอร์มจดบันทึกข้อมูลอย่างง่าย ไม่ซับซ้อน	3.84	1.077	มาก	10
7. แรงงานคนรุ่นใหม่	3.95	0.880	มาก	7
8. การส่งเสริมด้านการตลาด	4.47	0.787	มากที่สุด	1
9. การส่งเสริมและติดตามผลของหน่วยงาน อย่างต่อเนื่อง	4.07	1.179	มาก	5
10. การมีส่วนร่วมของเครือข่าย	4.18	0.753	มาก	4
11. แรงจูงใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานการ ผลิต	4.36	0.775	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	3.70	1.014	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) โดยเรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความต้องการระดับมากที่สุด ในประเด็นที่ 8 การส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.47) รองลงมาคือ ประเด็นที่ 11 แรงจูงใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.36) และประเด็นที่ 4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.33) มีความต้องการระดับมากในประเด็นที่ 10 การมีส่วนร่วมของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมาคือประเด็นที่ 2 งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประเด็นที่ 9 การส่งเสริมและติดตามผลของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.07) เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ประเด็นที่ 7 แรงงานคนรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ประเด็นที่ 1 องค์ความรู้และการฝึกอบรม และประเด็นที่ 5 การควบคุมกระบวนการผลิตที่ใกล้ชิดและต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.92) เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ประเด็นที่ 6 แบบฟอร์มจดบันทึกข้อมูลอย่างง่าย ไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 3.84) และมีความต้องการระดับปานกลางในประเด็นที่ 3 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.33) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 ปัญหาด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหา	อันดับ
1. ขาดความรู้ และความเข้าใจในข้อกำหนดการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต	3.00	1.050	ปานกลาง	5
2. สถานที่ผลิตไม่เป็นไปตามข้อกำหนด	2.82	1.433	ปานกลาง	9
3. ขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคารผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต	3.37	1.202	ปานกลาง	1
4. ขาดแหล่งเงินทุน	2.52	1.170	น้อย	11
5. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูง	2.82	1.257	ปานกลาง	9
6. ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต	2.25	1.084	น้อย	12
7. ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลการผลิต	2.90	1.081	ปานกลาง	7
8. ขาดแรงงานคนรุ่นใหม่	3.04	1.186	ปานกลาง	4

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับปัญหา	อันดับ
9. ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด	3.22	0.947	ปานกลาง	2
10. ขาดการส่งเสริมและติดตามผลของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง	2.95	0.944	ปานกลาง	6
11. ขาดการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	2.87	1.098	ปานกลาง	8
12. ขาดแรงจูงใจในการการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต	3.05	1.289	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย	2.69	1.145	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ภาพรวมสมาชิกมีปัญหาระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) โดยเรียงลำดับจากปัญหาหนักไปหาน้อยได้ดังนี้ มีปัญหาในระดับปานกลางในประเด็นที่ 3 ขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคารผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.37) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 9 ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.22) ประเด็นที่ 12 ขาดแรงจูงใจในการการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.05) ประเด็นที่ 8 ขาดแรงงานคนรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.04) ประเด็นที่ 1 ขาดความรู้และความเข้าใจในข้อกำหนดการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.00) ประเด็นที่ 10 ขาดการส่งเสริมและติดตามผลของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.95) ประเด็นที่ 7 ไม่มีการจดบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.90) ประเด็นที่ 11 ขาดการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.87) ประเด็นที่ 2 สถานที่ผลิตไม่เป็นไปตามข้อกำหนด และประเด็นที่ 5 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูง (ค่าเฉลี่ย 2.82) เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น และมีปัญหาในระดับน้อยในประเด็นที่ 4 ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.52) และประเด็นที่ 6 ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.25)

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับข้อเสนอแนะ	อันดับ
1. ภาครัฐควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต	3.46	1.106	มาก	9
2. ควรปรับปรุงสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนด	3.41	1.554	มาก	10
3. ควรขอรับในการปรับปรุงอาคารผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิตจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	3.27	1.323	ปานกลาง	12
4. ภาครัฐและภาคเอกชนควรสนับสนุนเงินทุนและจัดหาแหล่งเงินทุน	3.39	1.501	ปานกลาง	11
5. ภาครัฐควรส่งเสริมให้ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นหรือส่งเสริมให้เครือข่ายผลิตวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนการผลิต	3.65	1.718	มาก	8
6. ควรมีการติดตามและควบคุมกระบวนการผลิตอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง	3.75	0.948	มาก	7
7. ควรสร้างแบบฟอร์มการจดบันทึกอย่างง่าย	3.88	1.096	มาก	5
8. ควรสร้างแรงจูงใจแรงงานคนรุ่นใหม่	4.28	0.890	มากที่สุด	2
9. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมการตลาดและจัดหาแหล่งจำหน่าย	4.37	0.810	มากที่สุด	1
10. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมและติดตามผลการดำเนินงานต่อเนื่อง	4.20	0.941	มาก	3

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ข้อเสนอแนะ	อันดับ
11. ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	4.18	0.967	มาก	4
12. ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต	3.86	0.949	มาก	6
รวมเฉลี่ย	3.55	1.150	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเห็นตรงกันว่าควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านการตลาดและการจัดหาแหล่งจำหน่ายเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การสร้างแรงจูงใจให้แรงงานคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม การติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน นอกจากนี้ยังเสนอให้จัดทำแบบฟอร์มการจดบันทึกที่ใช้งานง่าย ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น และจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านมาตรฐานการผลิต รวมถึงการปรับปรุงสถานที่ผลิตให้เหมาะสม ส่วนข้อเสนอด้านการสนับสนุนเงินทุนและการขอรับงบประมาณภายนอกได้รับการเสนอแนะในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนต้องการการพัฒนาที่เน้นการตลาด ความร่วมมือ และการเพิ่มศักยภาพตนเองมากกว่าการพึ่งพาแหล่งทุนภายนอก

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท นำมาอภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยสูง และมีระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมและมีประสบการณ์การเป็นสมาชิกมาอย่างยาวนาน โครงสร้างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ขับเคลื่อนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่เน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิง

ปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างแรงงานที่ เป็นผู้สูงวัยและการพึ่งพาเงินทุนภายในครัวเรือนเป็นหลัก อาจจำกัดศักยภาพในการลงทุนเชิงนวัตกรรมและการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของ อรณิชา ฮวบหิน (2564) ที่ชี้ให้เห็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างด้านประชากรและทุนของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารในพื้นที่ใกล้เคียง

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิตของวิสาหกิจชุมชน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขาภิบาลและสุขลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของชุมชนในการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านสถานที่ตั้งและอาคารผลิตมีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูงในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการตัดสินใจลงทุนตามหลัก Cost-Benefit และ Sunk Cost กล่าวคือ แม้ว่าการลงทุนเพื่อยกระดับมาตรฐาน GMP จะก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวด้านความน่าเชื่อถือและการแข่งขัน แต่ต้นทุนเริ่มต้นที่สูงและไม่สามารถกู้คืนได้ในระยะสั้น ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความลังเลในการตัดสินใจลงทุน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คมจิตร คามตะศิลา (2564) ที่พบข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนามาตรฐานการผลิตของกลุ่มชุมชน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิต พบว่า ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาสำคัญที่สุดคือการขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคาร เครื่องมือ และอุปกรณ์การผลิต ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับข้อจำกัดด้านเงินทุนและการตัดสินใจลงทุนของสมาชิก ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมจากภาครัฐไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการให้ความรู้เชิงเทคนิค แต่ควรออกแบบมาตรการสนับสนุนที่ช่วยลดต้นทุนการลงทุนเริ่มต้น และสร้างแรงจูงใจเชิงเศรษฐศาสตร์ให้กับผู้ประกอบการชุมชน เพื่อให้เห็นความคุ้มค่าในระยะยาว สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรจิรา เอี่ยมสะอาด (2566) ที่เสนอให้รัฐสนับสนุนเงินทุนควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการเพื่อการรับรองมาตรฐาน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารภายใต้มาตรฐานการผลิต พบว่า นอกจากปัญหาด้านงบประมาณแล้ว ประเด็นเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญคือการตลาด การสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และการดึงดูดแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่วิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามาตรฐาน GMP ไม่ได้เป็นเพียงข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหาร แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าตราสินค้าและความ

เชื่อมั่นของผู้บริโภค ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศธุรกิจอย่างยั่งยืน (Sustainable Business Ecosystem) การเชื่อมโยงมาตรฐานการผลิตกับการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และการมีส่วนร่วมของแรงงานรุ่นใหม่ จะช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่มีศักยภาพในการแข่งขัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณดี สุทธินรากร (2563) และ สนิทเดช จินตนา และธีระพงษ์ ภูริปาณิก (2565) ที่เสนอให้พัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ่านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การสร้างมาตรฐาน และการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร และมีการปฏิบัติภายใต้มาตรฐานการผลิตในหลายด้าน ทั้งด้านสถานที่ผลิต เครื่องมือ กระบวนการผลิต สุขภาพ และสุขลักษณะส่วนบุคคล ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1.1 ด้านสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตอาหาร การควบคุมคุณภาพ สุขอนามัยส่วนบุคคลและการแปรรูปอย่างถูกต้อง 1.2 ด้านนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควรประสานผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดอบรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการตลาด การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้างศูนย์เรียนรู้ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นรูปธรรมและเกิดผลจริง 1.3 ด้านหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ควรสนับสนุนองค์ความรู้ เงินทุน อุปกรณ์ที่เหมาะสม การเข้าถึงตลาด และความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ รวมทั้งบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการแปรรูปอาหารของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนในการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสรรคบุรี เช่น ศึกษาจากกรณีตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากการได้รับมาตรฐาน เพื่อศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถรักษามาตรฐานและดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คมจิตต์ คามตะศิลา. (2564). การแปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดชัยภูมิให้ได้ตามมาตรฐานอาหารปลอดภัย. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุพงศ์ พลเดช. (2546). การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการให้อำนาจปฏิบัติ. *วารสารพัฒนาชุมชน*, 42(4), 13-18.
- ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2538). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องเทคนิคการส่งเสริมโดยประชาชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูสิทธิสุตากร (สุเมต สิทธิเมธี). 2567. สร้างวิสาหกิจชุมชนเสริมเศรษฐกิจฐานราก. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(9), 189-196.
- สุภารัตน์ สาคร นารีรัตน์ สีสะสาร และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลห้วยแห้ง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. *วารสารแก่นเกษตร*, 53(3), 619-635.
- มงคล คงเสน สุภารัตน์ สาคร (และคณะ)สันต์ พลาสคัย และ ณิชฎภัทร แก้วบุญ. (2565). การพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน บ้านเกาะสะทอน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 234-251.
- วิจิต นันทสุวรรณ. (2548). *ขบวนการชุมชนใหม่การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์.
- วรรณดี สุทธินรากร. (2563). สถานภาพการทำธุรกรรมทางการผลิตและการตลาดของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในพื้นที่เขตภาคกลาง. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*, 9, 568-576.
- สนิทเดช จินตนา และ ธีระพงษ์ ภูริปาณิก. (2565). แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนภายใต้บริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(3), 179-194.

เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทร์หงษ์. (2548). *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

อรณิชา ฮวบหิน. (2564). การพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารใน จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร*, 3(3), 43-56.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed.* New York: Harper and Row Publications.